

ij de kwestie
et letten op
aar zijn we
en naar het
gebeden, dat
hij zich ook
eten we ver-
we drijven
ode het ver-
et zal veel
hoeveel zijn
ne zien, dat
het wegge-
hoeveel deze
is geweest.

rd als oud-
ovendi heeft
nder eenige
n weet zich
erteekenaars
eringen van
de inrichting
om de hoog-
promovendi.
proffen van
gemeenschap
Kampen mag
te treden als
ap.

van de oude
t jus promo-
vingen doen
i de kerken-
riatus in de
or de School
er studie. De
hoofste ont-
eft spr. voor

neederheids-
1930. Om het
ijft worden
r, bevreemd,
fhuiging van
movendi ook
ten der Gen.
rak van de
alleruiterste
en. Nimmer
nu zijn geen
kan zich niet
n kan om de
gereformeerd
een andere
ren. En dan
ld, n.l. geen
is een con-
van 1892 is
daarvan veel
chep aan de
n woord ten
n zeggen en
gevaarlijk ar-

tot een school

er studenten
dat de pro-
allen de be-
udenten kun-
candidaats
gemakkelijker
erleend en al
dat ook haar
e zijn, aldus
en en er valt
a hij zijn oor
en dan vorige

eze zaak ook
kan lette men
allen op om
i onze offer-
dan handelen

wer de meer-
t jus promo-
des Woords.
rwijs gegeven
ook het jus
maar gezegd,
ij met genoeg-
torie aan hoe-
r vastgeroest,
niversiteit te
an de Hooge-
Rotterdam en
offereert niet,
nkele opmer-
egt geciteerde
arin is alles
n de eene op-
moet Kampen
de studenten
pr. gaf vervol-
roepend op dr
9 dat Kampen
en, dat Kuyper
i in de dingen
ikt genomen
leen een uni-
wat in Delft,
tandig promo-
r dit tot stand
doctoraat van
te Parijs, dat
rken kunnen
de staat toch
seeringen? De

Kerken promoveeren niet, maar de hoogleraren. Omdat het in Kampen een School der Kerken is, moet de Synode natuurlijk toestemming verleen. De uitspraak van 1914 waarop dr v. Es zich beriep, kennen we allen. Maar die uitspraak raakt de eigenlijke zaak niet. Behoort het jus promovendi tot de opleiding, ja dan neen? Het vragen aan de V.U. door de Kerken om het candidaats-examen van Kampen te erkennen is een bewijs, dat men het belang van de voortgezette studie erkende. Men vraagt toch ook niet aan de V.U. om de kandidaten van Kampen toe te laten tot bijv. de juridische faculteit? Het jus promovendi is een doorgaan tot de betere opleiding. Er is geen dualisme tusschen wetenschap en opleiding. Dat te erkennen is Geref. en wie dit dualisme aanvaardt is in de Doopersche lijn. Voor de dienaren des Woords moeten we de beste opleiding hebben.

Spr. stond nu nader stil bij het Beding en de bepaling in het reglement van de School inzake het candidaats-examen. Men sprak toen uit, dat men van het wetenschappelijke karakter niets wilde laten vallen. Men zeide toen niet zooals tegenwoordig: met hoeveel kunnen we volstaan. Men heeft reeds in Kampen het onderwijs in het Syrisch, Chaldeeisch etc. laten vallen, wijl dit moest. Spr. heeft van zijn doctorale studie en promotie veel nut gehad voor zijn predikambt. Spr. vat niet, hoe een doctor in de theologie dit zou kunnen ontkennen. Spr. bestreed de Hagen, die in Kampen geen wetenschappelijk centrum wilde. Hoe kan dan het werk in Kampen mogelijk zijn? Dit is in strijd met 1892 en 1893. Dan moet de Hagen eigenlijk voorstellen de School te sluiten. Men moet niet zulke ondoordachte dingen zeggen. Spr. stond ook stil bij het begrip der vrije studie.

Spr. wil als dr v. Es vrijmoedig spreken. De groote gedachte, die achter het streven der tegenstanders zit, is de Vrije Universiteit. Daar wil men het promotie-recht niet.

Prof. dr K. Schilder wilde niet, dat de genoegzame eenparigheid de kapstok zou zijn om de zaak aan op te hangen. De vraag of het mag en moet, moet principieel worden bezien. Het is moeilijk over deze zaak te spreken zonder dat een lont in het vuur komt. Men moet niet steeds in één richting, den wil tot vrede doen beslissen. De minderheid neemt steeds toe en men neme geen beslissing, die in de conscientie der minderheid geen weerklink vindt. Spr. memoreerde de uitspraken van dr v. Es en wees er op, dat het Beding geen contract, maar een verbond is. De gang van zaken bij curatoren en docenten van vóór 1892, is een andere dan daarna en we zien na 1892 de moeilijkheden al maar grooter worden. Spr. wilde de vaderen van voor 1892 niet uitspelen tegen de zonen van heden. Spr. memoreerde de uitspraak van curatoren en docenten in 1885, dat de School (dus niet de kerken) het recht heeft om te promoveeren. Om praktische redenen van geringen omvang en jeugd kon het toen niet. Spr. aanvaardt de constructie van 1885 en de onjuiste formulering niet, maar constateert, dat de uitspraak van dr v. Es afwijkt van het standpunt van 1885 en een reeds toen levende krachtige overtuiging voor altijd onomstootelijk maakt. Van Roomschen dwang is geen sprake. Hier is gereformeerde vrijheidsgenieting in vrijwillige binding. Spr. bestreed ook de uitlating van ds Hagen in de zitting van eergisteren. Spr. wil niet spreken van inhouden van bijdragen, want in Amsterdam en Kampen heeft God groote geschenken gegeven, die ook in de toekomst offers zullen vragen.

Men kweetse den broederzin niet, ook niet door slechts één wetenschappelijk centrum te willen erkennen.

Spr. stond ook stil bij de leidingen Gods. Spr. ziet allerlei zigzaglijnen en wees er op, dat de School niet het recht aan de kerken vraagt, want dat heeft zij in zichzelf. Het gaat om de uitoefening en de gelegenheid. Daarom is de beslissing van 1914 niet in geding.

Spr. wil geen mythologische Baynck en Kuyper. Baynck was zeer onzeker in zijn houding en Kuyper's houding, die als minister Delft gaf wat hij in 1914 Kampen onthield en waarvoor hij een speciale reis naar Den Haag kwam maken, is spr. altijd onbegrijpelijk geweest.

Men hale niet de Kerken en de Scholen uit elkander, want wat voor Kampen goed is, komt de Kerken ten goede. Het is recht, dat Kampen het jus promovendi krijgt, al legt het op de hoogleraren zware lasten. Maar God heeft nooit last en lust gescheiden. En er staan voor de professoren groote voordeelen tegenover. Nu kunnen de professoren van Kampen nooit eens de hulp van een promovendus inroepen. Zij worden gehandicapt en blijven tweede rangs, al bedoelt men natuurlijk dit niet. Laat men nu eens niet deze zaak tegenhouden. Er is veel meningsverschil, dat geheel buiten deze zaak staat. Maar er is een massa gesmoord verdriet en gesmoord eergernis door de zigzaglijn, die gevolgd werd. Laat men dit nu wegnemen. Nooit hebben de vrienden van Kampen onder het vigoerend stelsel de Vrije Universiteit doen leiden. Spr. pleitte voor de onderlinge waardeering en zou gaarne verlost uit Sneek gaan. Het geld is hier niet beslissend, want met een paar lectoren kan voor de talen worden volstaan. De onderlinge liefde zij hier beslissend.

De Middagvergadering.

Prof. dr H. H. Kuyper sprak niet dan omgaarne over deze zaak. In 1930 hebben de hoogleraren aan de V.U. zich onthouden van discussie om allen verkeerd te schijn te mijden. Thans zijn principieele vragen aan de orde. Spr. wees er op, dat men over de financiën zwijgen moet, want professoren van Kampen hebben publiek geadviseerd de contributies voor de V.U. in te trekken. Het begrip wetenschappelijk centrum door de Hagen genoemd, bedoelt heel iets anders dan hier is opgevat. Spr. trekt de wetenschappelijkheid van Kampen niet in twijfel en kan het betoog van dr v. d. Vegt zeer wel verstaan, al rijst de vraag of zijn wensch alleen kan worden vervuld, door Kampen het promotierecht te verleen. Spr. herinnerde aan het advies van prof. Baynck om de Theol. School tot een zelfstandige faculteit te maken. Spr. wees op den weg van de H.O.-wet om de professoren van Kampen in de gelegenheid te stellen, dat hun studenten aan de Vrije Universiteit promoveeren. Spr. is gaarne bereid met zijn collega's van de V.U. in dien zin een advies uit te brengen. Wil men dien weg niet op, dan is duidelijk, dat men het

promotierecht zelf wil. Spr. is tegenstander van het nemen van beslissingen met 1 à 2 stemmen meerderheid.

Met alle waardeering voor Drenthe, dit is toch niet de sterkste provincie in Nederland. Deze zaak leeft niet in de kerken. Drenthe brengt het steeds weer op het agendum. Als het promotierecht een levensbelang is voor de Theol. School, dan vat spr. niet dat meerdere van haar hoogleraren daar niet vóór zijn. Die er voor pleiten om der wille van den vrede, herinneren spr. aan Baynck's advies, dat men die niet bewerkstelliging mag als het gaat om het beginsel en de waarheid.

Als deze Synode aan Kampen het promotierecht geeft zijn de Geref. Kerken de eersten, die hun opleidings-school dat verschaffen. Dan kan men niet zeggen, dat de Theol. Scholen in Zuid-Afrika en Noord-Amerika het niet mogen hebben. Dan komen die jonge mannen niet meer naar Nederland om te promoveeren en dat zal leiden tot een breken van den invloed der Ned. Geref. theologie in het buitenland.

Spr. stond hierna stil bij het Beding en het compromis, dat daarin tusschen twee groepen is getroffen. Spr. wil gaarne de hoogleraren van Kampen nog wetenschappelijk achten dan zichzelf en daarmede heeft hij volstaan aan den eisch den ander uitnemender te achten dan zichzelf.

De kerken hebben nooit geschroomd theol. scholen op te richten. Maar reeds Baynck profeteerde, dat, als men jus promovendi toestaat, komen de voorstanders met nog verdere eischen, getuige wat „De Wachter" geschreven heeft.

Wat spr.'s vader betreft, men heeft bij het citaat uit „De Heraut", dat thans zoo'n opgeld doet, vergeeten waarover het toen ging. In spr.'s bezit is een schrijven van zijn vader, waarin hij in datzelfde jaar verklaarde aan zijn studenten, dat een kweek- of theol. school niet het recht toekomt graden uit te reiken. En in 1914 heeft hij in „De Standaard" publiek God gedankt, dat de Gen. Synode dit gevaar heeft afgewend.

Prof. Rutgers Sr. achtte het verleen van het jus promovendi een schending van het Beding. De Synode is een kerkelijke vergadering en zij kan geen graden verleen. Teruggekomen op de beslissing van 1914 zonder dat de zaak principieel is bezien, is in strijd met de eere der kerken.

Een vergelijking van de Technische Hoogeschool etc. met een volledige universiteit, gaat volkomen mank. De Overheid stelt aan de V.U. dan ook den eisch van 5 faculteiten, zullen haar graden worden erkend.

Tenslotte wees spr. ds v. d. Vegt nog eens op den weg van het onder Kampen hoogleraren aan de V.U. promoveeren.

Prof. dr J. Ridderbos wilde op den door prof. Kuyper gewezen weg thans niet in gaan. Spr. herinnerde aan zijn pogingen om te trachten een weg te vinden waardoor men tot een oplossing komen kan.

Het is een belangrijke zaak, die thans aan de orde komt en juist een Gen. Synode is de plaats om er over te spreken, want wij belijden, dat God Zijn Geest haar niet onthouden zal. Spr. wilde waarschuwen voor vleeschelijke factoren. We moeten samen bidden en werken om Gods wil te kennen. Dan komt er bereidheid om naar elkanders argumenten te luisteren en die te verdragen. Men meene niet, dat men met 2 lectoren klaar is. Noodwendig moeten er dan meerderen komen en zoo gaan we met de Theol. School een geheel nieuwen weg op. En dan mogen de kerken wel bidden: Heere leer mij Uwen weg. Want de verantwoordelijkheid wordt zeer groot. De Theol. School is nooit over de tong gegaan en aan de rechtzinnigheid harer hoogleraren is nimmer getwijfeld. Dat komt door haar beperktheid. Zal dat alles veranderen, dan mag het bevel Gods wel duidelijk voor ons staan. Spr. wees op de dissertaties en de verantwoordelijkheid daarvoor. Prof. Schilder heeft evenals spr. een fijnen neus als het gaat over het onderscheid tusschen kerk en wetenschap. Daarom moest hij naast spr. gaan staan als het over deze dingen gaat. Als hij maar lang genoeg over deze zaken nadenkt zal hij het ook doen.

Spr. is dankbaar, dat hij aan het jus promovendi niet heeft meegewerkt als hij zoo eens terugziet op het verleden. We moeten de kerkelijke begrenzing kennen. De stelling „alles of niets" vindt spr. niet erg gereformeerd. Het is niet de roeping der Kerk om alle mogelijkheden uit te sluiten. Terwille van de School en de Kerken moet spr. het jus promovendi afwijzen. Zij, die er voor pleiten zijn natuurlijk volkomen overtuigd, maar toch op een dwaalweg, jagend naar een verkeerd ideaal. Als prof. Greijdanus meent, dat het jus promovendi noodzakelijk is, dan vat spr. niet dat er nooit een voorstel is gekomen, dat het wenschelijk is, dat de candidaten allen met de studie voortgaan tot het doctoraal examen. Zouden de kerken dat aannemen, dan zou spr.'s verzet tegen het promotierecht gebroken zijn. Maar de voorstanders komen niet met zulk een voorstel, want zij weten wel, dat de kerken dat niet willen. Al wat uit het geloof niet is, dat is zonde. Spr. vat het minderheidsvoorstel niet, want in Arnhem is uitgesproken, dat men elkander niet overstemmen wilde. En nu zeggen de tegenstanders: dan maar zonder genoegzame eenparigheid. Maar de broeders willen ons toch niet overstemmen?

Ook bij de vaderen was geen eenstemmigheid. Juist het Beding is gedaan terwille van een bepaald gedeelte van toen. Is het niet billijk, dat van de andere zijde ook gezegd wordt: wij hebben dit gekregen en willen ook geen streep verder gaan.

Prof. dr K. Dijk heeft na het betoog van prof. Ridderbos niet veel meer te zeggen. Maar hij kan toch niet zwijgen. Er zijn er, die meenen, dat de tegenstanders minder liefde hebben voor Kampen en spr. wilde dit met nadruk zeggen. Spr. heeft in 1930 het jus promovendi bestreden en men wist, toen hij benoemd werd in Kampen, hoe hij over de zaak dacht.

Spr. zou voorzichtig willen zijn niet het beroep op het gereformeerde volk. Er zijn er ook velen, die nog staan op het standpunt van 1914.

Spr. wilde in Arnhem gaarne een principieele beslissing en was met die afwijziging van genoemde eenparigheid niet zoo ingenomen. Maar er waren er, die thans aan de zijde van de minderheid staan, die spr. overreed hebben daarmede mee te gaan. Is er nu iets veranderd?

Hoe kan ds Duursema, die in 1930 meeging met die afwezige genoegzame eenparigheid, thans het minderheidsvoorstel verdedigen?

Spr. heeft drie principieele bezwaren tegen het jus promovendi. Men denke niet, dat in 1885 allen voor het promotierecht waren. Prof. Schilder is ook bij dit jaar blijven staan. Maar wat heeft de Synode met het voorstel van curatoren toen gedaan? Zij verwierp het met 26 tegen 14 stemmen.

Men moet het Beding zien in het licht van de beslissingen van de Synode van 1885 en wat daarna is gebeurd. In 1892 wordt in geen enkel stuk gesproken van het doctoraal, maar van een kweekschool tot opleiding voor den dienst des Woords. Men kan het Beding van 1892 slechts verstaan in het licht van de debatten van de Synode van 1893.

Als Kampen het jus promovendi kreeg zou zij toch het doctoraal examen willen hebben overeenkomstig het Academisch statuut? Wat ds Duursema zeide over de volledige opleiding is een krasse bewering. Wat zijn de kerken verarmd? Want van de 700 kerken zijn er een 80-tal verarmd. Spr. betwist op grond van zijn ambtelijke ervaring, dat niet-gedoctoreerde predikanten achter staan bij hun gedoctoreerde collega's. Spr. heeft nog wel een heel verlanglijstje voor Kampen. Maar het gaat om wat voor de opleiding noodzakelijk is. De kerken kunnen de verantwoordelijkheid voor het doctoraal examen niet dragen. Spr. heeft als curator ervaren, dat er tal van klachten inkwamen over proefschriften en stellingen. Daarom waarschuwt spr. hier ernstig en noemt als recent voorbeeld het oordeel van dr J. van Lonkhuyzen over het proefschrift van dr M. Bouwman. Hier liggen gevaren voor den band tusschen School en Kerken.

Tenslotte ontwikkelde spr. praktische bezwaren. Bij een doctoraat moeten er zeker 3 hoogleraren bijkomen. Mogen we dat vragen afgezien van dezen tijd? Als het er komt moet het er goed komen en spr. heeft ernstige bezwaren tegen het opleggen van zulke lasten. Mogen de kerken aan de hoogleraren de meerdere lasten aan het doctoraat verbonden opleggen? Spr. betwist dat, waarom hij de Synode ernstig ontried om de minderheidsconclusie aan te nemen.

Ouderling M. Knol is niet overtuigd van de noodzakelijkheid van een zesden hoogleraar, waarom hij van oordeel is, dat geen meerdere lasten aan de kerken mogen worden opgelegd.

Prof. dr D. Nauta zag van het woord af.

Prof. dr G. Ch. Aalders wilde als lid van de rapporterende commissie zijn praeadvies ook in de Synode neerleggen. Met prof. Schilder oordeelt spr., dat we het uitgangspunt nemen moeten in een billijke en rechtvaardige uitlegging van het Beding. Men kan geen oogenblik staande houden, dat het jus promovendi behoort tot de opleiding tot den dienst des Woords. Er zijn meerdere dingen, die nuttig en wenschelijk zijn voor de opleiding tot het ambt. Maar de opleiding moet beantwoorden aan den norm door de kerken zelf gesteld. Gaat men tot de instelling van het doctoraat over dan maakt men van de Theol. School iets heel anders en stelt het Beding automatisch buiten werking. Dan maakt men er een duplicaat der V.U. van en zeggen met name de meer zakelijke gereformeerden, dat het een ongemotiveerde weelde is om twee opleidingsinrichtingen in stand te houden. Nu kan men zeggen, dat de instandhouding van Kampen een eisch is van broedertrouw, die meerdere uitgaven rechtvaardigt. Het wil spr. voorkomen, dat zij, die de opvatting „Voor de Kerk door de Kerk" huldigen tegen het doctoraat in Kampen moeten zijn, want zij willen het eigen karakter der Theol. School handhaven.

Spr. behoort niet tot hen, die deze opvatting huldigen, maar zou zich verzetten tegen een voorstel tot opheffing der Theol. School.

Zoo moeten zij, die thans voor het doctoraat ijveren, ook het gevoelen ontzien, van die daarvoor niet gevoelen. Spr. beval de meerderheidsconclusie warm aan.

Prof. dr G. M. den Hartogh behoort tot hen, die na ernstige studie en biddend overleg van oordeel zijn, dat er wel praktische, maar geen principieele bezwaren bestaan tegen het verleen van het doctoraat. Spr. respecteert het gevoelen van hen, die meenen, dat het zoo niet is. Hij is ook van oordeel, dat er een weg te vinden is om aan de wenschen zoowel als aan de bezwaren tegemoet te komen. Spr. verstond zich niet ds den Houting, dr Kraan, ds Popma en ds Jonkhof en bracht het volgende advies uit:

„De Generale Synode:

In het midden latende de vraag, of de bestaande bezwaren tegen de zorg door en namens de kerken voor de gelegenheid tot doctoraal-studie en promotie aan de Theologische Hoogeschool te Kampen gegrond zijn,

draagt aan de te benoemen curatoren op om, zonder verplichtingen in den vorm van financieelen steun of van toezicht aan te gaan, een welwillende houding aan te nemen ten opzichte van een eventueel gebruik door het college van de hoogleraren aan de Theologische Hoogeschool van hun wetenschappelijke bevoegdheid om leiding te geven aan de doctorale studien en om den graad van doctor te verleen.

Dr G. Keizer is dankbaar voor het voorstel van Drenthe en de gevoerde debatten.

Spr. zou gaarne zien, dat een weg gevonden werd om allen te bevredigen en hoewel zijn stem nog niet definitief bepaald hebbend, oordeelde spr., dat het voorstel Den Hartogh ernstige overweging verdient.

Prof. dr V. Hepp wilde, waar er ook grenzen zijn t.a.v. het intreden van vernoodheid, niet alles zeggen wat hij op het hart had.

Terecht is men bij de debatten uitgegaan van het Beding van 1892, waaraan ook Rutgers Sr zich gebonden achtte. Zoolang er een groep menschen is, die van deze Theol. School voorstander zijn, moet men haar handhaven.

Spr. is altijd voorstander van die School geweest en zag in eenheidspogingen van Kampen en Amsterdam geen heil.

Met groote trouw moet voor het karakter van de Theol. School gewaakt, anders staan we voor een annu-leering van het Beding en dat zal zeker geen rust en vrede brengen.

Ook ten aanzien van het zooeven ingediende voorstel